

SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA SÜRECİNDE KURUMSAL SOSYAL SORUMLULUĞUN ÖNEMİ: AKSARAY İLİNDE BİR ARAŞTIRMA

Mehmet Halit YILDIRIM

Aksaray Üniversitesi İİBF

Yrd. Doç. Dr.

Aksaray Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Aksaray

yildirimmh@gmail.com

Şerife UĞUZ

Aksaray Üniversitesi S.B.E.

Arş. Gör.

serifeuguz@gmail.com

Özet

Bu çalışma, sürdürülebilir kalkınma sürecinde işletmelerin kurumsal sosyal sorumluluğunun rolünü incelemek amacıyla tasarlanmıştır. Araştırmada verilerin değerlendirilmesinde Maignan ve Ferrell (2000) tarafından geliştirilen ve sonrasında Küskü ve Zarkada-Fraser (2004) ile Küskü ve Bay (2006)'ın çalışmasında kullanılan ölçekten ve Dunlop, Van Liere, Mertig ve Jones (2000) tarafından geliştirilen "Yeni Ekolojik Paradigma" (NEP) ölçeğinden yararlanılmıştır. Veriler Aksaray ilinde faaliyet gösteren küçük ve orta ölçekli imalat sanayi işletmelerinden toplanmıştır. Elde edilen bulgulara göre; sürdürülebilir kalkınma sürecinde işletmelerin KSS'si ile işletme özellikleri arasında ilişki olmadığı ancak NEP ile KSS arasında negatif yönlü bir ilişki olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Sürdürülebilir Kalkınma, Kurumsal Sosyal Sorumluluk

Alan Tanımı: Kurumsal Sosyal Sorumluluk (İşletme ve Yönetim)

IMPORTANCE OF CORPORATE SOCIAL RESPONSIBILITY IN THE PROCESS OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT: A RESEARCH IN AKSARAY

Abstract

This study was designed to examine the role of corporate social responsibility in the process of sustainable development. Data collection tool which was originally designed by Maignan and Ferrell (2000) and developed by Küskü and Zerkada Fraser (2004) was used. Also, the new ecological paradigm (NEP) scale which was developed by Dunlop, Van Liere, Mertig and Jones (2000) was inserted to the

data collection tool. The data were obtained from small and medium- sized enterprises located in Aksaray province. According to the findings it has been found that there isn't any relationship between the corporate social responsibility and business features; however, a negative relationship between sustainable development and corporate social responsibility has been identified,

Key Words: *Sustainable Development, Corporate Social Responsibility*

Field: *Corporate Social Responsibility (Business Administration and Management)*

JEL Code: *M10, L26, L29.*

1. GİRİŞ

Tarih boyunca insanların doğal kaynakların sınırsız bulunabileceğini düşünmeleri uzun yıllar çevre sorunlarını görmezlikten gelmelerine sebep olmuştur. İnsanların bu tüketim alışkanlığı, doğa ve ekonomi arasındaki dengeyi bozmuş ve doğal çevrenin tahribatına yol açmıştır. Ekonomik büyüme ve kalkınma kaygısı ve hem gelişmekte olan hem de sanayileşmiş ülkelerde, yerel ve merkezi yönetimin politikalarında önceliği üretime vermesi çevre bilincinin oluşmasını engellemiştir. Ekonomik kalkınmanın hızlandırılması, işsizliğin önlenmesi veya enflasyonun kontrol altına alınması gibi kaygılar ekonomik politikaların gündemini oluşturmuştur. Ancak daha sonra bu politikaların doğal çevre üzerinde yaptığı tahribat gözlenmiş ve gelecek nesillerin yararlanabileceği doğal çevre ve imkânların azalabileceği fark edilmeye başlanmıştır. Bu durumda işletmeler de doğal kaynakların korunarak, insan yaşamının kalitesinin artırılması ve kendilerinin de bu bağlamda sorumluluk üstlenmeleri gerektiğinin bilincine varmışlardır (Marmara, 2006: 1).

Sürdürülebilir kalkınma başlangıçta çevresel bir sorumluluk olarak değerlendirilmesine rağmen günümüzde tüm birey ve örgütlerin taşıması gereken ekolojik, ekonomik ve sosyal sorumluluklar bütünü şeklinde kabul edilmektedir. Bu bağlamda, işletmelerin toplumda artan rolleri, sürdürülebilir kalkınmaya yönelik sorumluluklarını artırmış ve bu sorumlulukların kurumsallaştırılması gereği doğmuştur. Kurumsal sosyal sorumluluk işletmelerin bu sorumluluklarını yerine getirmesini daha uygulanabilir kılmamanın bir ürünüdür (Sarıkaya ve Kara, 2007: 222). Sürdürülebilir kalkınma sürecinde ve kurumsal sosyal sorumluluğu yerine getirmede başta devletler olmak üzere, şirketlere, sivil toplum örgütlerine ve diğer bütün kesimlere önemli görevler düşmektedir (Kaya, 2010: 75).

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Sürdürülebilir Kalkınma Kavramı

Sürdürülebilirlik konusu, doğal kaynakların bozulması sonucunda ekonomik ve sosyal gelişmenin kötüleşmesinden duyulan endişeden doğmuştur. Söz konusu sorunların küresel olması ve tüm ülkelerin sorunlara yönelik olarak politikalar geliştirmesi gerektiğinin fark edilmesi nedeniyle Birleşmiş Milletler tarafından ‘‘Dünya ve Çevre Gelişme Komisyonu (WCED)’’ adlı bir komisyon kurulmuştur (Akıncı ve Akıncı, 2010: 194).

‘‘Sürdürülebilir Kalkınma’’ kavramı ise ilk olarak 1987 yılında yayınlanan Brundtland Raporu’nda tanımlanmıştır (İMKB, 2011: 1). Bu tanıma göre, sürdürülebilir kalkınma, ‘‘gelecek kuşakların kendi ihtiyaçlarını karşılayabilme yeteneklerini tehlikeye sokmaksızın bugünkü kuşakların ihtiyaçlarını karşılamak’’tır (Brundtland, 1987).

Sürdürülebilir kalkınma, çevre yönetimini uluslararası boyuta taşıyan, kalkınma ve çevre arasındaki ilişkiye yeni bir boyut kazandıran bir yaklaşımdır. Sürdürülebilir kalkınma, insan boyutunun yanında doğal yaşamın korunmasını da ele alır (Marmara, 2006: 9). TÜBİTAK (2003:4)’ a göre, sürdürülebilir kalkınma yaklaşımı, bir ülkenin tüm ekonomik ve sosyal politikalarının çevre politika ve stratejileri ile bütünleştirilmesini gerektirmektedir.

Kuşaklararası kaynak kullanım etkinliğini gözetilen sürdürülebilir kalkınma olgusu; doğal sermayeyi tüketirken, gelecek kuşakların da gereksinimlerine sahip çıkan, ekonomi ile eko-sistem arasındaki dengeyi koruyan, çevresel sürdürülebilir nitelikte olan bir ekonomik kalkınmadır (Gürlük, 2001: 4).

2.2. Kurumsal Sosyal Sorumluluk Kavramı

Kurumsal sosyal sorumluluk kavramı, ABD’de ‘‘Büyük Buhran’’ olarak adlandırılan ekonomik kriz ile birlikte 1930’lu yıllarda tartışılmaya başlanmıştır. 1960’larda ise sadece iş dünyasında değil, hukuk, politika ve ekonomi teorisi ve uygulamaları için de önemli bir konu haline gelmiştir. 1990’lardan itibaren ise KSS hemen hemen tüm dünyada gündeme oturan ve sonuçlarıyla toplumsal yaşama hızla giren bir kavram olmuştur (Yönet, 2005: 242).

Friedman (1970) , işletmelerin sosyal sorumluluğunun yasal sınırlar çerçevesinde ekonomik sorumluluklarını yerine getirmeleri olarak tanımlamaktadır.

Avrupa Komisyonu’nun yaptığı tanımlamaya göre ise KSS, işletmelerin, gönüllülük esasına dayalı olarak, sosyal ve çevresel meselelerini, örgütsel

faaliyetleriyle ve sosyal paydaşlarıyla olan etkileşimleriyle bütünleştirebildiği bir kavramdır (Commission of the European Communities, 2001: 6).

Yukarıdaki açıklamalar ve oldukça kapsamlı literatür ışığında KSS, herhangi bir organizasyonun hem iç hem de dış çevresindeki tüm paydaşlara karşı ‘etik’ ve ‘sorumlu’ davranması, bu yönde kararlar alması ve uygulaması şeklinde tanımlamak mümkündür (Aktan, 2007: 13).

KSS kavramının kapsamına yönelik akademik yazında en fazla kabul gören tanımlardan biri de Carroll’ın tanımıdır. Carroll (1979: 500), işletmelerin sosyal sorumluluğunu; ‘Belirli bir zamanda toplumun şirketlerden beklediği ekonomik, hukuksal, etik ve gönüllü olarak yapması gereken sorumluluk faaliyetlerinin toplamını içerir’ şeklinde tanımlamıştır. Ayrıca Carroll’ a göre KSS, ‘Ekonomik Sorumluluk’, ‘Yasal Sorumluluk’, ‘Etik Sorumluluk’ ve ‘Gönüllü Sorumluluk’ olmak üzere dört farklı boyuttan oluşmaktadır (Carroll, 1979). Ekonomik sorumluluklar, hissedarlar için karlı olmak, çalışanlar için iyi istihdam sağlamak, müşteriler için kaliteli ürünler üretmek gibi sorumlulukları; yasal sorumluluklar, kanunların getirdiği yükümlülüklere uymayı, etik sorumluluklar, kimseye zarar vermeden, iş ahlakını göz önünde tutarak işi yürütmeyi, doğru ve adil olanı yapmayı; gönüllü sorumluluklar ise; topluma bir karşılık beklemeden katkıda bulunmak amacıyla yapılan işler için zaman ve para ayırmayı ifade etmektedir (Carroll and Buchholtz, 2008: 40).

3. Sürdürülebilir Kalkınma Çerçevesinde İşletmelerin Sorumluluğu

İşletmeler faaliyetlerini gerçekleştirirken kar sağlamanın yanı sıra toplumsal fayda sağlamak ve süreklilik sağlamak amacını taşımaktadırlar ve plan ve projelerini bu amaçla gerçekleştirmektedirler. Bu bağlamda işletmeler, hisse sahipleri, iş görenler, toplum, çevre, müşteriler ve ekonomi gruplarına karşı sorumludurlar. Marmara, 2010: 4). Ancak şirketler ilk kuruldukları dönemde sosyal sorumluluğu ekonomik yönüyle görürler ve karlılık onlar için en önemli unsurdur. Zaman geçtikçe sosyal sorumluluk anlayışları kanunlara uygun, yasal yönü ağır basan bir yapıya bürünmeye başlar. Olgunlaşmaya başlayan işletmelerde ise ahlak yönlü, dürüstlüğü ve adilliği ön plana çıkaran bir sosyal sorumluluk anlayışına geçilir. İşletme tam anlamıyla olgunlaştığında ise sosyal sorumluluk, artık hayırseverlik yönlü; kurumsal bir vatandaş örneği sergileyen bir yapı üzerine oturur. Sosyal sorumluluk projelerinin etkin bir şekilde uygulanması sonucunda, tüm paydaşlar için vazgeçilmez bir yapı oluşması ve işletmenin bu sayede üstün bir rekabet gücü elde etmesi mümkün olacaktır. İşletmelerin gelişen sosyal sorumluluk anlayışı sayesinde, toplumların, sürdürülebilir kalkınmanın gerekliliğine olan inançları yükselecek, bilinçli bir toplumun oluşmasıyla da kurumsal sürdürülebilirlik tam

anlamıyla ekonomik sürdürülebilirliğe taşınabilecektir (Kuşat, 2012: 237). Çünkü iyi uygulanmış bir KSS politikası sürdürülebilir gelişmenin anahtarıdır. KSS, ekonomik, sosyal ve çevresel kaygıları dikkate alan, aynı zamanda da tüm paydaşların çıkarlarını koruyan kapsamlı bir kavramdır (Herrmann, 2004: 218).

Bu bağlamda kurumsal sosyal sorumluluk ile sürdürülebilir kalkınma özellikle, kurum misyonu, vizyonu ve değerlerini saptarken ve sosyal sorumluluk uygulamalarını gerçekleştirirken birbiriyle uyumlu ve birbirini tamamlayıcı durumda olmalıdır. Bu konuda özellikle Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP), iklim değişikliği, yenilenebilir enerji, enerji verimliliği, arazi bozulması, su yönetimi, sürdürülebilir kalkınma, korunan alanlar ve biyolojik çeşitlilik alanlarında projeleri destekleyerek çevresel bozulmanın durdurulması konusunda ortaklarına yardımcı olmayı hedeflemektedir (Öztürk, 2013: 13).

Sürdürülebilir kalkınma anlayışı, tüm ülkelerin temiz ve sağlıklı bir toplum yaratması için her alanda uygulanması gereken bir anlayıştır. İşletmelerin sürdürülebilir kalkınma anlayışını benimsemeleri gerekir. Çünkü işletmeler çevrelerindeki sistemin bir parçası olduklarına göre, yaşamlarını sürdürmeleri bu sistemdeki değişikliklere uyum sağlamaları ile mümkündür. İşletmeler, sistemdeki değişikliklere uyum sağlamak için modern işletme yönetiminin en temel özelliği olan sorumluluğu bir araç olarak kullanmaktadırlar. Toplumsal yaşamın bir gereği olarak ortaya çıkan sosyal sorumluluk kavramı, değişen şartlara bağlı olarak, boyutları ve etki alanı artmış bir şekilde sosyal sorumluluk olarak karşımıza çıkar (Marmara, 2006: 121). Dolayısıyla işletmeler sürdürülebilir kalkınma çerçevesinde sosyal sorumlulukları gereği çevresel sorunlara kendi faaliyetleri, geliştirdikleri strateji ve projelerle katkıda bulunmak durumundadırlar (Marmara, 2006: 97).

4. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Araştırmanın yöntemi süreç olarak aşağıdaki şekilde ele alınmıştır.

4. 1. Araştırmanın Amacı, Kapsamı ve Sınırlılıkları

Araştırmanın temel amacı, sürdürülebilir kalkınma sürecinde işletmelerin kurumsal sosyal sorumluluğunun rolünü; işletmelerin KSS uygulama düzeylerini, uygulama nedenlerini ve sonuçlarını ortaya koymaktır.

Bu çalışmanın ana kitlesini, Aksaray ilinde faaliyet gösteren küçük ve orta ölçekli işletmeler oluşturmaktadır. KSS kavramı hızla gelişen ve değişen bir kavramdır. Bu nedenle araştırmanın sonuçlarının tüm zamanlara yayılamaması ve sadece gerçekleştirildiği dönemde geçerliliğini koruması ayrıca araştırmaya sadece

Aksaray ilinde faaliyet gösteren KOBİ'lerin dahil edilmiş olması araştırmanın sınırlılığını oluşturmaktadır. Buna rağmen, araştırmada kullanılan yöntemlerin daha sonra gerçekleştirilecek araştırmalarda kaynak olarak kullanılabilmesi ve elde edilen sonuçların konuyla ilgili önemli ipuçları sağlayacağı düşünülmektedir.

4. 2. Örneklem Süreci ve Veri Toplama Yöntemi

Araştırmada örneklem tespitinde kolayda örneklem yöntemi uygulanmıştır. Verilerin toplanmasında ise anket tekniği kullanılmıştır. Ankette kullanılan ölçekler ise Maignan ve Ferrell (2000) tarafından geliştirilen ve sonrasında Küskü ve Zarkada-Fraser (2004) ile Küskü ve Bay (2006)'ın çalışmasında kullanılan ölçekten yararlanılmıştır. Bu çerçevede KSS ölçümü için 30 soru kullanılmakta olup dağılımı; ekonomik bileşen 7 soru, hukuki bileşen 6 soru, etik bileşen 7 soru ve isteğe bağlı bileşen 10 soru şeklindedir. İlk üç bileşene ait sorular aynen kullanılmış olup, isteğe bağlı bileşen ölçümünde kullanılan sorular günümüz yazınına uyarlanmıştır. İşletmelerin ifadeler kurumsal olarak ne kadar katıldıkları (5) *Tamamen Katılıyorum*, (4) *Katılıyorum*, (3) *Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum*, (2) *Katılmıyorum*, (1) *Kesinlikle Katılmıyorum* beşli likert tipi ölçek ile ölçülmüştür. Ayrıca ve Dunlop, Van Liere, Mertig ve Jones (2000) tarafından geliştirilen “Yeni Ekolojik Paradigma” (NEP) ölçeğinden yararlanılmıştır. “Yeni Ekolojik Paradigma Ölçeği” (YEPÖ) tek boyut olup toplam 15 maddeden oluşmaktadır. Katılımcıların çevreye yönelik tutumları ise Kesinlikle Katılmıyorum=1 ve Tamamen Katılıyorum= 5 şeklindeki 5’li Likert tipi ölçek üzerinden değerlendirilmektedir. Kullanılan KSS ve NEP ölçeklerinin geneline ve alt boyutlarına ilişkin güvenilirlik analizleri neticesinde Tablo 1’de de gösterildiği üzere ölçekler yüksek derecede güvenilirlerdir.

Tablo 1: Güvenilirlik analizi

	Cronbach's Alpha	N of Items
Ekonomik KSS Düzeyi	,911	7
Hukuki KSS Düzeyi	,877	6
Etik KSS Düzeyi	,910	7
İsteğe Bağlı KSS Düzeyi	,938	10
Toplam KSS	,959	30
Çevre Merkezci	,856	8
İnsan Merkezci	,693	7
Toplam NEP	,874	15

4. 3. Araştırmada Cevap Aranacak Sorular ve Hipotezler

Araştırmada cevap aranacak temel sorular ile araştırmanın temel hipotezleri Tablo2’deki gibi özetlenebilir.

Tablo 2: Araştırmanın Soruları ve Hipotezleri

Araştırmanın Soruları	Araştırmanın Hipotezleri
KSS alt boyutları ile İşletmenin özellikleri arasında anlamlı bir ilişki var mı?	H₀: KSS alt boyutları ile İşletmenin özellikleri arasında anlamlı bir ilişki yoktur H₁: KSS alt boyutları ile İşletmenin özellikleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.
KSS alt boyutları ile NEP alt boyutları arasında bir ilişki var mı?	H₀: KSS alt boyutları ile NEP alt boyutları arasında bir ilişki yoktur H₁: KSS alt boyutları ile NEP alt boyutları arasında bir ilişki vardır.

Katılımcılara ilişkin demografik özellikler ve işletmelere ilişkin bilgiler aşağıda Tablo 3'te özetlenmiştir.

Tablo 3: Katılımcılara İlişkin Demografik Özellikler ve İşletme Bilgileri

İşletmenin kuruluş tarihi		İşletmenin faaliyet gösterdiği sektör	
➤ 1-5	19,8	➤ Metal Makina	22,9
➤ 6-10	16,7	➤ Gıda	13,5
➤ 11-15	20,8	➤ İnşaat Yapı	28,1
➤ 16+	42,7	➤ Tekstil	10,4
Cinsiyetiniz		➤ Otomotiv	11,5
➤ Kadın	15,6	➤ Plastik	13,5
➤ Erkek	84,4		

Tablo 3a: Katılımcılara İlişkin Demografik Özellikler ve İşletme Bilgileri (Devamı)

Eğitim Durumunuz		İşletme ihracat yapıyor mu?	
➤ İlköğretim	8,3	➤ evet	21,9
➤ Lise	30,2	➤ hayır	78,1
➤ Önlisans-	42,7	Kuruluş Türü	
➤ Lisansüstü	18,8	➤ büyük işletme	8,3
Pozisyonunuz		➤ orta büyüklükte	45,8
➤ Üst Düzey	29,2	➤ küçük işletme	45,8
➤ İşletme Sahibi	16,7	Yabancı Sermaye Ortaklığı	
➤ Orta Düzey	54,2	➤ Evet	2,1
		➤ Hayır	97,9

(n)=96

5. ARAŞTIRMANIN BULGULAR

Araştırma bulgularının bir bütün olarak daha iyi açıklanabilmesi için SPSS 15.00 programından yararlanılmıştır.

Tablo 4: Kurumsal Sosyal Sorumluluk ve Demografik Değişkenler Arasındaki İlişki

		Ekonomik_KSS	Hukuki_KSS	Etik_KSS	İsteğe bağlı_KSS
İşletmenin kuruluş tarihi	Pearson Correlation	-,033	-,054	-,095	-,183
	Sig. (2-tailed)	,752	,600	,358	,075
İşletmenin faaliyet gösterdiği sektör	Pearson Correlation	,000	,011	-,116	-,070
	Sig. (2-tailed)	,999	,915	,262	,498
İşletme ihracat yapıyor mu?	Pearson Correlation	,099	,079	,120	,044
	Sig. (2-tailed)	,337	,441	,244	,669
Sektörün rekabet durumu	Pearson Correlation	-,145	-,043	-,156	,028
	Sig. (2-tailed)	,160	,676	,130	,791

KSS'nin (Kurumsal Sosyal Sorumluluk) alt boyutları olan ekonomik, hukuki, etik ve isteğe bağlı KSS ile işletme özellikleri arasında korelasyon aranmış ve sonuçlar tablo 4'deki gibi özetlenmiştir. Ulaşılan sonuçlara göre söz konusu alt boyutlar ile işletme özellikleri arasında herhangi bir anlamlı ilişkiye ulaşılamamıştır.

Tablo 5: NEP alt boyutları ile KSS alt boyutları arasındaki ilişki

		NEP çevre	NEP insani
Ekonomik_KSS Düzeyi	Pearson Correlation	-,509**	-,380**
	Sig. (2-tailed)	,000	,000
Hukuki_KSS Düzeyi	Pearson Correlation	-,401**	-,320**
	Sig. (2-tailed)	,000	,001
Etik_KSS Düzeyi	Pearson Correlation	-,407**	-,378**
	Sig. (2-tailed)	,000	,000
İsteğe bağlı_KSS Düzeyi	Pearson Correlation	-,270**	-,281**
	Sig. (2-tailed)	,008	,006

NEP(Yeni Çevresel Paradigma Ölçeği) ile KSS arasında korelasyon aranmış ve yukarıda Tablo 5'deki sonuçlara ulaşılmıştır. Ulaşılan sonuçlara göre NEP ölçeğinin Çevre alt boyutu ile KSS ölçeğinin Ekonomik, Hukuki, Etik ve İsteğe bağlı alt boyutları arasında negatif yönlü bir ilişki mevcuttur. Bu ilişki Ekonomik, hukuki ve etik KSS'de orta düzeyde isteğe bağlı KSS'de zayıf düzeydedir. Aynı şekilde NEP'in İnsani alt boyutları ile KSS'nin alt boyutları arasında da negatif yönlü ilişki mevcuttur fakat bu ilişki zayıf bir ilişkidir.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

İşletmelerin sürdürülebilir gelişimine ve sosyal sorumluluk anlayışına katkı sağlaması açısından Yeni Çevresel Paradigma Yaklaşımı bu çalışma için uygun görülmüştür. Yeni çevresel paradigma Priagos ve Ehrich'in önerileri paralelinde, ilk olarak Dunlap ve Van Liere tarafından geliştirilmiştir (Demirel vd., 2009: 48). Kurumsal sosyal sorumluluk ve Yeni çevresel paradigma arasında aranan ilişkiye dayalı yapılan bu çalışma için literatür taranmış ve bu ilişkiye dayanan bir çalışmaya rastlanmamıştır.

NEP, insani ve çevre olmak üzere iki alt boyutta KSS ise ekonomik, hukuki, etik ve isteğe bağlı olmak üzere dört alt boyutta incelenmiştir. Bu alt boyutlar arasında aranan ilişki için korelasyon testi yapılmıştır. Sig. (2-tailed) değerleri 0,05'ten ($p < 0,05$) küçük bulunmuş yani bütün alt boyutlar arasında anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna varılmıştır. Yine aynı şekilde KSS ile işletme özellikleri arasında aranan ilişki sonucunda alt boyutlardan hiç birinin işletme özellikleri ile herhangi bir ilişkisine rastlanmamıştır.

Bu bağlamda alan yazında gelecekte yapılacak çalışmalar için işletmelerin politik, ekonomik, sosyo-kültürel unsurlarını dikkatle inceleyebilmeye fırsat tanıyacak olan kurumsal sosyal sorumluluk ve sürdürülebilir kalkınmayı birlikte ele alabilecek yeni bir ölçek geliştirilebilir. Ayrıca sonraki çalışmalarda sadece bir ilde bu ilişkinin aranması yerine hedef kitle genişletilebilir.

KAYNAKÇA

- Akıncı, S. K., Akıncı, M. M. (2010). "Sürdürülebilir Kalkınmaya Katkı Bağlamında Örgütlerin Çevresel Performansları ve Performans Değerlendirme Teknikleri", *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, Cilt: 24, Sayı:1, 193-207.
- Aktan, C. C., Börü, D. (2007). 'Kurumsal Sosyal Sorumluluk'. (Editör: Coşkun Can Aktan). *Kurumsal Sosyal Sorumluluk: İşletmeler ve Sosyal Sorumluluk*. İstanbul: İGİAD Yayınları.
- Bruntland, G. (1987). "Our Common Future: The World Commission on Environment and Development", Oxford University Press, Oxford.
- Commission of the European Communities (2001). "Green Paper: Promoting a European Framework for Corporate Social Responsibility, Brussels COM 366.http://europa.eu.int/comm/employment_social/socdial/csr/greenpaper.htm

- Carroll, A. B. (1979). 'A Three- Dimensional Conceptual Model of Corporate Performance', *Academy of Management Review*, Vol. 4, No: 4, 497- 505.
- Carroll, A. B. and Buchholtz, A. K. (2008). '*Business and Society: Ethics and Stakeholder Management*', Internantional Student Edition: ISBN-13: 978-0-324-5865-5.
- Demirel, M., Gürbüz, B. ve Karaküçük, S. (2009). 'Rekreasyonel Aktivitelere Katılımın Çevreye Yönelik Tutum Üzerindeki Etkisi ve Yeni Ekolojik Paradigma Ölçeği'nin Geçerliliği ve Güvenirliği', *SPORMETRE Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 7 (2), 47-50.
- Friedman, M. (1970). "The Social Responsibility of Business Is to Increase Its Profits", *New York Times Magazine*, September 13, 211-227.
- Gürlük, S. (2001). 'Dünyada ve Türkiye'de Kırsal Kalkınma Politikaları ve Sürdürülebilir Kalkınma', *Uludağ Üniversitesi İktisat Fakültesi Dergisi*, Cilt: 19, Sayı:4.
- Herrmann, K. K. (2004). 'Corporate Social Responsibility and Sustainable Development: The European Union Initiative as a Case Study', *Indiana Journal of Global Legal Studies*, Vol. 1, Issue: 2, 205-232.
- İMKB, '*Sürdürülebilirlikle İlgili Özet Bilgiler*', İMKB İstatistik Müdürlüğü, Mayıs 2011.
- Kaya, E. Ö. (2010). "Sürdürülebilir Kalkınma Sürecinde Bankaların Rolü ve Türkiye'de Sürdürülebilir Bankacılık Uygulamaları", *İşletme Araştırmaları Dergisi*, Cilt:2, Sayı:3, 75-94.
- Kuşat, N. (2012). "Sürdürülebilir İşletmeler İçin Kurumsal Sürdürülebilirlik ve İçsel Unsurları", *Afyon Kocatepe Üniversitesi İİBF Dergisi*, Cilt: 14, Sayı: 2, 227-242.
- Küskü, F. Ve Bay, E. (2006). '*İsteğe Bağlı Kurumsal Sosyal Sorumluluk Bileşeninin Türkiye Kapsamında İncelenmesi*', Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Küskü, F. Ve Zarkada-Fraser, A. (2004). "An Empirical Investigstion of Corporate Citizenship in Australia and Turkey", *British Journal of Management*, Cilt: 15, s. 57-72.
- Maignan, I. And Ferrell, O. C. (2000). 'Measuring Corporate Citizenship in two Countries: The Case of the United States and France', *Journal of Business Ethics*, 23 (3), 283-297.

- Marmara, A. (2006). ‘‘Sürdürülebilir Kalkınma Çerçevesinde İşletmelerin Sosyal Sorumluluğu’’, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Öztürk, M. C. (2013). ‘‘Kurumsal Sosyal Sorumluluk Kavramı ve Gelişimi’’. (Editör: Mesude Canan Öztürk). *Kurumsal Sosyal Sorumluluk*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi, 1- 130.
- Sarıkaya, M., Kara, F. Z. (2007). ‘‘Sürdürülebilir Kalkınmada İşletmenin Rolü: Kurumsal Vatandaşlık’’, *Yönetim ve Ekonomi*, Cilt:14, Sayı: 2, 221-233.
- TÜBİTAK (2003). ‘Çevre ve Sürdürülebilir Kalkınma Paneli Vizyon ve Öngörü Raporu’. Ankara: TÜBİTAK.
- Yönet, E. (2005). ‘‘Kurumsal Sosyal Sorumluluk Anlayışında Son Dönemeç: Stratejik Sorumluluk’’, *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt: 8, Sayı: 13, 239-265.